

- 27 Aralık 2017 Çarşamba**

- İnsan deneylerini de kapsayan tanı koyucu ve tedavi edici veya yalnızca bilimsel amaçla yapılan araştırmalar;
- İnsanı katılımcı olarak alan, ama üzerinde deney yapmayı gerektirmeyen “epidemiyolojik alan araştırmaları”;
- Hayvan deneyleri;
- İnsanı da, hayvanı da katılımcı olarak kullanmayan araştırmalar (Örnek: sistem-model araştırmaları).

Araştırma materyali açsından *biyomedikal araştırmalar*

- Temel bilim araştırmaları
- Uygulamalı araştırmalar
- Betimleyici (deskriptif) araştırmalar
- Çözümleyici (analitik) araştırmalar

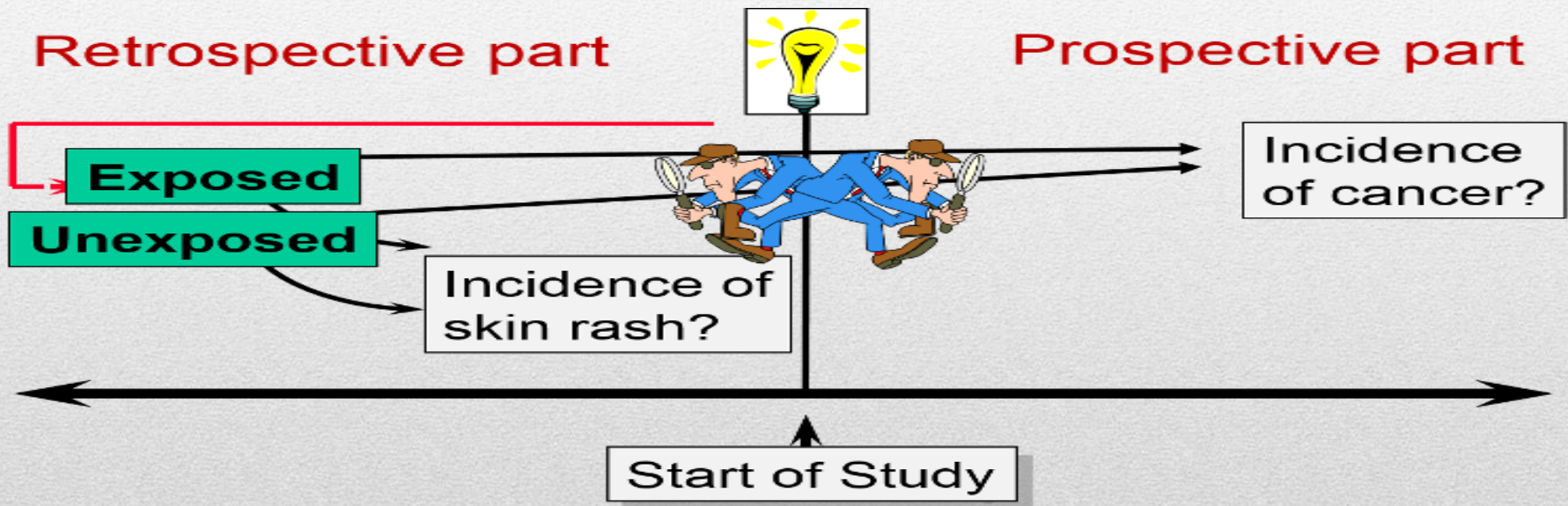
Araştırma amacına göre araştırmalar

- Laboratuvar araştırmaları
- Alan araştırmaları

Yapıldığı yere göre araştırmalar

- Kesitsel araştırmalar
- Geriye dönük araştırmalar (“Retrospektif” araştırmalar)
- İleriye yönelik araştırmalar (“Prospektif” araştırmalar)

Kapsadığı zamana göre araştırmalar

- Kayıt araştırmaları
- Anket tekniği ile yapılan araştırmalar
- Deneysel araştırmalar
- Gözlemsel araştırmalar

Veri toplama biçimine göre araştırmalar

- Laboratuvar araştırmaları
- Klinik araştırmalar
- Epidemiyolojik araştırmalar

Tıpta Bilimsel Bilgi Üretimi ve Tıbbi Araştırma

- Hasta ve sağlıklı insanlar üzerinde yapılmaktadır.
- Bulaşııcı hastalıklardan, ruhsal hastalıklara kadar her türlü sağlık sorunu epidemiyolojinin konu birimlerinden birini oluşturmaktadır.

Epidemiyolojik araştırmalar

- Sağlık sorunlarının ve onların nedenlerinin toplumsal düzeyde araştırılması epidemiyoloji çalışmaları ile gerçekleştirilmektedir.
- Bu çalışmalar sonucunda, sağlık hizmet yöntemlerini ve politikalarını planlayıp, değerlendirmek mümkün olabilmektedir.

Epidemiyolojik araştırmalar

- Araştırmaya katılan tüm sağlıklı ve hasta katılımcılarla bağlantı kurularak, elde edilen bilgilerin isimsiz olarak saklanıp saklanamayacağı ve ileride yeniden araştırma amaçlı kullanılma olasılıklarının olduğu bildirilmelidir.
- Epidemiyolojik çalışmaya katılan tüm katılımcılar araştırmanın amacı, yöntemi, olası yarar ve zararları konusunda bilgilendirilmeli ve katılımcıların aktarılan bu bilgiyi anladıklarından emin olunmalıdır (Aydınlatılmış Onam)

Epidemiyolojik Araştırmalar ve Etik Kaygılar

Niceliksel Yöntemler

- Anket
- Deneysel çalışmalar
- Alan araştırması

Niteliksel Yöntemler

- Derinlemesine görüşme
- Odak grup çalışmaları
- Anlatısal yöntem

Araştırma yöntemlerinin karşılaştırılması

Katılımcıların deneyimlerine ve görüşlerine vurgu yaparak, olguların doğal (deneysel olmayan) ortamlarda anlaşılması ve açıklanmasıdır.

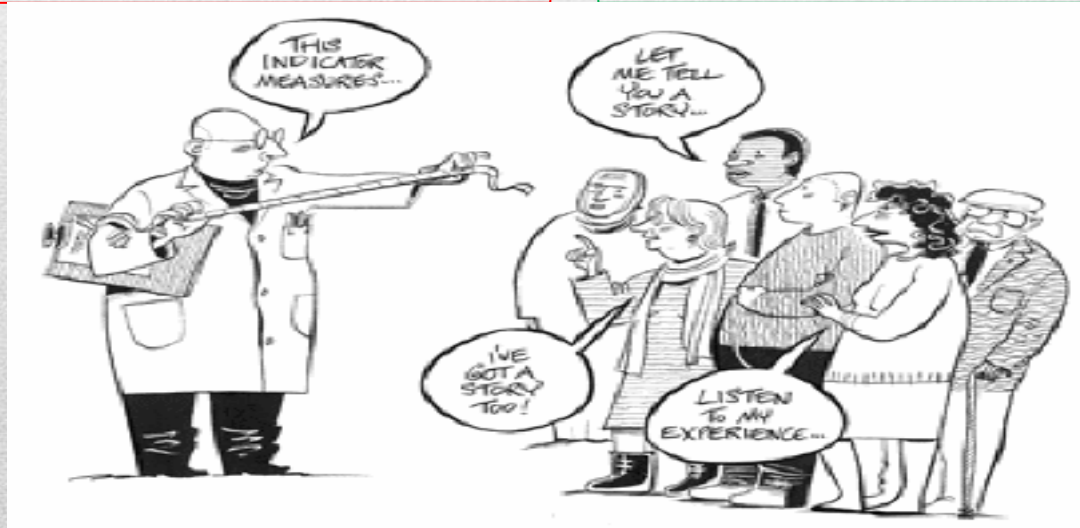
Niteliksel araştırmanın anlamı nedir?

Niceliksel Yöntemler

- Sayısal değerler ve deneyler
- Tekrarlanabilir
- Evrensel yasalar

Niteliksel Yöntemler

- Kişilerin gözlemleri
- Görüşmelerin aynı nitelikte tekrarlanması mümkün değildir
- Duruma özgü bulgular

Araştırma yöntemlerinin temel farklılıkları

- Ekonomik, siyasi, sosyal, kültürel, çevresel ve organizasyonel faktörlerin sağlığı nasıl etkilediğini anlamak,

- İnsanlar sağlık ve hastalık deneyimlerini nasıl aktarıyor ? / *İnsanları anlamak,*
- Farklı halk sağlığı faaliyetlerinde bulunan çeşitli aktörlerin her biri nasıl etkileşime giriyor? / *Etkileşimi anlamak,*

Niteliksel araştırmanın boyutları

- Sayısal olarak ifade edilemeyen veriler
- Katılımcıların görüşleri, değerleri ve sosyal bağlamdaki davranışlarıyla ilgili veriler
- Katılımcılarla yapılan röportajların ve odak gruplarının not belgeleri, ses & video kayıtları

Niteliksel verinin özelliği

Method	Kısa açıklama
GÖZLEM	Araştırmacı, insanların yapıp ettiklerini anlamak, gözlemlemek için onlara olabildiğince yaklaşır ve konunun örtük bilgisine ulaşır.
DERİNLEMESİNE GÖRÜŞME	Sorular sormayı ve dinlemeyi içerir. Katılımcı bir bireye veya gruba yapılandırılmış ya da yarı yapılandırılmış bir biçimde yöneltilen sorulara verilen cevaplar not edilir.
ODAK GRUP	Bir moderatör eşliğinde herkesin konuşma şansına sahip olabildiği küçük gruplar oluşturulur. Amaç görüş çeşitliliğini sağlayarak etkileşimli bir görüşme ortamı sağlamaktır.

Niteliksel veri elde etme teknikleri

- Demografik Sorular
- Açık uçlu sorular
-nasıl?
- Kapalı uçlu sorular
-nedir?

Niteliksel araştırma sorularının özelliği

- Araştırma sorusuna ya da olgusuna yanıt bulmak amacıyla katılımcılarla yürütülen görüşmelerdir.
- Araştırmacı ile katılımcı arasında yüz yüze bir görüşme gerçekleştirilir.
- Katılımcının düşüncelerini, görüşlerini ve bakış açısını öğrenmek amacıyla sorular yöneltilir.

Derinlemesine görüşme tekniği

- Araştırmacı ile katılımcı/lar arasında bir güven ilişkisi kurulabildiği ölçüde verilerin niteliği artabilir.
- Katılımcı/lar görüşmeye başlamadan önce araştırma hakkında bilgilendirilmelidir (Aydınlatılmış onam).
- Görüşme süresince katılımcı/ların düşüncelerine saygı esastır.
- Verilerin arşivlenmesinde katılımcı/lara ait bilgilerin güvenliği/gizliliği sağlanmalıdır.

Derinlemesine / Odak grup görüşmesi ve etik

- Nitel verilerin içeriğini incelemektir.
- Niteliksel veri analizi, toplanan niteliksel veriden elde edilen veriler doğrultusunda araştırılan olguların tanımlanması, açıklanması, yorumlanması veya yorumlanmasına yol açan süreçlerin değerlendirmesidir.

Niteliksel Veri Analizi

- Verileri felsefî açıdan yorumlamaktır.

Niteliksel veri analizi

- Sağlık alanında uygulanan niteliksel araştırmaların veri analizi, çalışmanın amacına göre üç farklı biçimde yapılmaktadır:

- Tematik içerikli analiz
- Temellendirilmiş kuram
- Çerçeve analiz

(Foley ve Timonen, 2015; Green ve Thorogood, 2004)

Niteliksel Veri Analizi

- Görüşmelerde tekrarlayan kavramları ya da ortak temaları kategorize etmek için uygulanan bir analiz yöntemidir.
- Tematik içerikli analizin güçlü yanı, temaları kategorize etmenin ötesinde, kavramlar arasında ilişki kurmaya ve bu ilişkileri yorumlamaya olanak sağlamasıdır.
- Toplumsal görüşlerin ya da sağlık ihtiyaçlarının belirlenmesini amaç edinen araştırmalarda sıklıkla uygulanmaktadır.

Tematik İçerikli Analiz

- Zaman ve kaynakların sınırlı olduğu durumlarda kullanılır.
- Nitel araştırma, daha büyük bir niceliksel çalışmanın daha küçük bir bileşeni olduğunda kullanılır.

Tematik İçerikli Analiz

- Sosyal olguların tanımlanması ve açıklanması, söz konusu olgunun ilgili bağlamlarla değerlendirilmesiyle mümkündür.
- Temellendirilmiş kuramın özgün yanı, olgunun tanımlanmasının yanı sıra, nitel veriler kullanılarak altta yatan kuramın belirlenmesi ve açıklığa kavuşturulmasıdır.

Temellendirilmiş Kuram

- Sağlık politikası ve sağlık hizmetlerinin etkili olup olmadığı ile ilgili yürütülen çalışmalar için önerilmektedir.

Çerçeve Analiz

- ❖ Katılımcının verdiği temel mesajın *içeriği*
- ❖ Katılımcı/ların verdiği mesajın *bireysel* veya *grupla paylaşılan* fikirleri temsil edip etmediği
- ❖ Katılımcı/ların verdiği mesajlara yönelik *değerlendirici tavrı*

Verileri analiz etmede dikkat edilmesi gereken noktalar

- *Özet:* Önemli noktaları içeren notlardır.
- *Kişisel Notlar:* Araştırmanızın herhangi bir yönü hakkında, sizin daha önce düşündüğünüz -ya da düşünemediğiniz- görüşme sırasında ortaya çıkan durumların kayıt altına alınmasıdır.
- *Araştırmacı Günlüğü*

Analiz sürecine yardımcı araçlar

- İnsanların *gerçeklik* hakkındaki deneyim ve anlayışları birbirinden farklıdır (yapıcı-çok anlam).
- Toplumsal bir fenomenin kendi bağlamı dışında anlaşılması eksik/hatalı bir kavrayışa neden olabilir (bağlam bağlı).
- Nitel araştırma, verilere dayanan bir teori geliştirmek için kullanılabilir.
- İnsan davranışlarını anlamak, yavaş gelişen bir süreçtir; doğrusal bir biçimde gerçekleşmez.
- İstisnai veya zorlayıcı durumlar, bir soruna ya da yeni soruşturmalar için yeni fikirlere yol açabilir.

Niteliksel veri analizinin ilkeleri

Niteliksel analiz;

- Verilerle yakın etkileşim gereklidir.
- Döngüseldir; aşamalı ve yinelenerek gelişir.
- Veri toplama ve veri analizi aynı anda yapılır.
- Niteliksel veri tek başına bir anlam yükü barındırabilir.

Niteliksel veri analizi özellikleri

Veri hakkında düşünmek...

1. Ham kütüklerin genel okuması,
2. Verilerin kabaca yapılandırılması,
3. Tematik çerçevenin belirlenmesi,
4. İçerik belirlenmesi (Temalarda uzlaşma ve tartışma),
5. Tematik tabloların oluşturulması (Bağlam, tema ve alt tema grafiklerinin çıkarılması),
6. Haritalama (Bağlam, tema ve alt temalar hakkında ilişkileri tanımlama),
7. Yorumlama (Anlama ve derinlemesine bakış).

Niteliksel Veri Analizinin Basamakları

- Görüşmelerin deşifresidir.
- Ham kütükler oluşturulurken görüşmecinin ağzından çıkan her türlü ifade –duraksama, gülme, öfkelenme vb- metne yansıtılmalıdır.
- Ham kütüklerin tamamı okunmalıdır.
- İlk aşamada hangi söylemsel hatların öne çıktığı üzerine düşünülmeli ve kaydedilmelidir.

Ham kütük

- Söylemsel hatların kabaca birbirinden ayrıştırılmasıdır.
- Görüşmede öne çıkan kavramlar belirlenmeye çalışılır.

Verilerin kabaca yapılandırılması

- Görüşmelerde sıklıkla tekrar eden kavramlar üzerinden tematik çerçeve belirlenir.

Tematik çerçevenin belirlenmesi

- Derinlemesine / odak grup görüşmelerinde sıklıkla tekrarlayan kavramlar, anlam yüklerine göre bir araya getirilir.
- Çalışmanın ana temaları, araştırma ekibi tarafından tartışılarak bu aşamada belirginleşir.

İçerik belirlenmesi

- Analizin bu aşamasında araştırmadan elde edilen tüm veriler bağlam, tema ve alt temalara ayrıştırılır.

Tematik tabloların oluşturulması

- Haritalama (Bağlam, tema ve alt temalar hakkında ilişkileri tanımlama)
- Çalışmadan elde edilen verileri anlaşılır bir biçimde ifade etmek amacıyla ana temalar, alt temalar ve bağlamlar birbiriyle ilişkilendirilmelidir.

Haritalama

- Niteliksel verilerin yorumlanmasında çalışmanın her aşaması önemlidir.
- Bu nedenle alan çalışması başlamadan önce yapılan hazırlıklardan itibaren araştırma süresince deneyimlenen yaşantılar bir bütün olarak değerlendirilir.
- Kapsamlı ve derinlemesine bakış elde etme amacıyla araştırmadan elde edilen veriler, konu ile ilgili daha önce yapılmış olan çalışmalardan elde edilen verilerle karşılaştırılır ve araştırma sorusunun yanıtlanması için çaba gösterilir.

Yorumlama

(Anlama ve derinlemesine bakış):

- Niteliksel veriler içerik olarak zengin ve kapsamlıdır.
- Raporun odak noktasına karar verilmelidir.

Ne yazıyoruz?

- ✓ Yüksek Lisans / Doktora tezi ?
- ✓ Bilimsel bir makale ?
- ✓ Bir amaca yönelik değerlendirme / araştırılan konuya özgü raporlama ?

Niteliksel araştırmanın raporlanması

➤ Raporlamaya hazırlık:

Verinin olgunlaşmış olduğundan emin olmalısınız.

➤ Eldeki malzemenin organizasyonu

- ✓ Tematik tablolarda yer alan *bağlam*, *ana tema* ve *alt temaların* listelenmesi

Niteliksel araştırmanın raporlanması

- **Ham kütükten alıntılama**
 - ✧ Katılımcıların deneyimlerine, görüşlerine ve düşüncelerine yer verme (ham veriyi tırnak içine alma)
- **Veriyi açıklama ve anlama için çabalama**
 - ✧ Karşıt görüşlerle birlikte yorumlama
 - ✧ Oranlama; katılımcıların çoğunluğu, azınlıkta kalan bir bölümü...
 - ✧ Tematik tabloya doğrudan referans verme

Niteliksel araştırmanın raporlanması

◆ *Verileri yorumlama*

- Ham verilerin öz / altta yatan anlamını tanımlama ve açıklama
- Çalışmadaki örüntü ağlarının gösterilmesi (alt tema-ana tema ve bağlam arasındaki ilişkiler)

◆ *Büyük resim ne anlama geliyor?*

- Verilerin çeşitli kaynakla nasıl bütünleştirileceği üzerine düşünmek (güvenilir yorumlara ulaşmak)

Niteliksel araştırmanın raporlanması

1. Giriş

Araştırmanın amacı – çalışmanın açıklaması- ilgili kültürel ve bağlamsal bilgilerin açıklanması

2. Yöntem

Çalışma deseni – örneklem- veri toplama ve veri analiz yöntemi

3. Bulgular

Tematik tabloların sunumu ve ham kütüklerin ortaya konulması

4. Tartışma

Anahtar bulguları yorumlama – kavramsal çerçeve- sonuçları etkileyen metodolojik zorluklar

5. Sonuç ve öneriler:

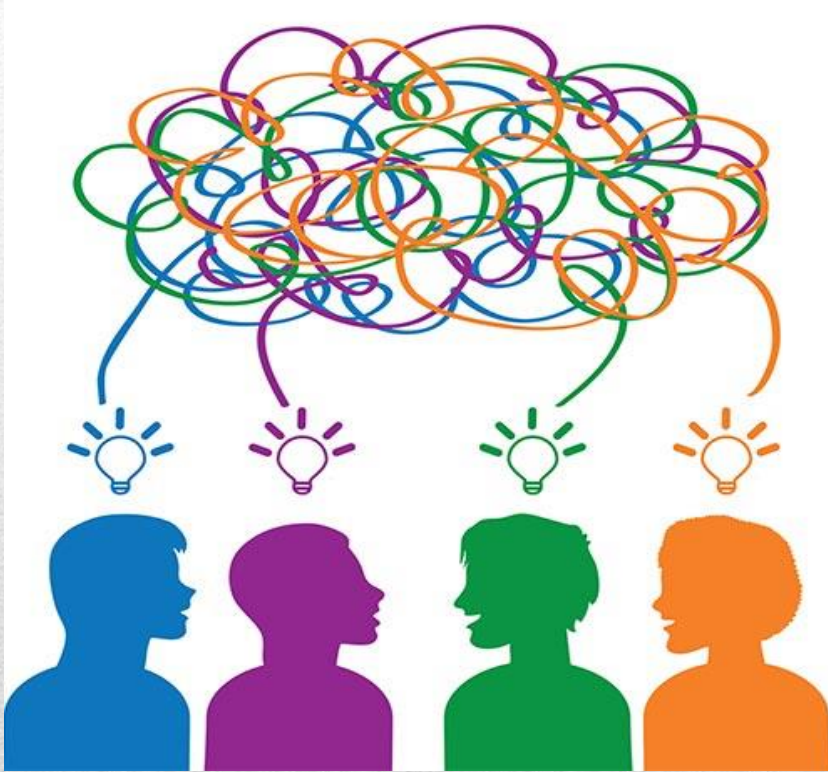
Uygulama ile ilgili çıkarımlar - sonraki adım?

6.Kaynaklar

Niteliksel araştırmanın raporlanması

- FOLEY G, TIMONEN V (2015). Using grounded theory method to capture and analyze health care experiences. Health Services Research, 50: 1195-1210.
- GREEN J ve THOROGOOD N (2004). Analysing Qualitative Data. In: Qualitative Methods for Health Research. Ed.: D. Silverman, Sage Publications, London, s.:173-200.
- KÜMBETOĞLU B (2005). Sosyolojide ve Antropolojide Niteliksel Yöntem ve Araştırma. İstanbul, Bağlam Yayıncılık, 1. Basım. s.:16-20.
- DONGRE AR, NAYAR S, KALAISELVAN G, UPADHYAYA S (2009). Application of Qualitative Methods in Health Research: An Overview. Journal of Health and Allied Science, 8:1-5.
- YILDIRIM, A. & ŞİMŞEK, H (2016). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- MACK N, WOODSONG C, MACQUEEN KM, GUEST G, NAMEY E (2011). Qualitative Research Methods: A Data Collector's Field Guide. Family Health International

Kaynakça

İlginiz için teşekkür ederiz.
